

Nivnice

Kraj: Zlínský

Správní obvod: Uherský Brod

Nadmořská výška: 247 m n. m.

Počet obyvatel: 3 326

Adresa URL: www.nivnice.cz

Okres: Uherské Hradiště

GPS souřadnice: 48.974646N, 17.647573E

První pís. zmínka: 1261 (763 let)

PSČ: 687 51

Památky a zajímavosti Nivnice

Dominantou obce Nivnice je pozdně barokní farní kostel sv. Andělů Strážných (1741–1752) zařazený mezi kulturní památky ČR. Dalšími památkami jsou kaple sv. Trojice, kamenný kříž na ulici Podhradí, venkovská usedlost s „nivnickou jizbou“ a řada exponátů místního vlastivědného muzea.

V prostorách Nadačního domu Dr. Kachníka byla uložena replika tzv. Nivnického zvonu, jehož nápis na originálu je považován za nejstarší českou písemnou památku. Podle farní kroniky je na zvonu nápis ve staroslověnské cyrilici, přeložený Metodějem Halabalou z Rajhradu: Tvoje slova kříží, tvůj zvuk já znám, on slaví kříž, slaví Ježíše Krista křížem, to co jest (spaseno) léta 1001. Kdy byl zvон umlčen a kdy byl zakopán se neví, můžeme se jen domnívat, že to bylo v letech 1100 před nájezdy Kumánů z Uher, kteří všude loupili a kradli i zvony. Psal o tom M. Zemek v knize Hranice moravsko-uherská v 11. a 12. století. Zvon je stará historická památka jediná na Moravě a přivádí k domněnce, že patřil k náboženskému středisku Lucké provincie (župy).

Pamětní deska na tzv. Bartkově mlýně připomíná, že právě Nivnice je podle některých pramenů rodištěm Jana Ámose Komenského. Ve vestibulu školy byla otevřena moderní pamětní síň Učitelé národů.

Bartkův mlýn byl a je považován dosud za rodný dům J. A. Komenského, který se prý narodil v přízemní místnosti, zv. šalanda (čeledník). Prostřední mlýn v Nivnici, nyní čp. 99, ve svých počátcích a později zřejmě panský, nalézáme v soupisu nivnických usedlíků (Registra správní panství ostrovského léta 1592), kdy jej drží pan Meynhart spolu s púllánem a platil z toho v hotovosti ročně 48 grošů, v naturáliích 2 slepice a 12 vajec. Týž vlastnil také svobodný dům v Uh. Brodě. Je pochopitelné, že jako "pán" ve mlýně sám nemlel a práci ve mlýně se vůbec nezabýval. K tomu měl zřejmě ustanoveného vedoucího mlýna, stárka, který za mletí a za správu mlýna "pánovi" odpovídal. Zdi mlýna jsou stavěny z tvrdého materiálu. Lícové stěny vnější i vnitřní jsou z opracovaného kamene všemožných tvarů s roztlučeným nehašeným vápnem. Obojí zaléváno vodou, již se vápno uvnitř zhasilo a vřelé prolévalo spáry mezi kamením a vnějšími stěnami. Vše se slilo ve tvrdou a pevnou zeď, u země v síle 1,10 m. Čím výše do úrovně, ke střeše, byla celá stavba zdí povolna zužována až na sílu 90 cm. Obdobně snad bývaly staveny též zdi dávných tvrzí a hradů. Proto přecházely dlouhá staletí.

Při přestavbě mlýna v roce 1934, kdy bylo třeba do zdí zevnitř vyhloubit otvory pro nosné trámy, nebyli lidé schopni je vylámat, jak byly zdi tvrdé. Vylámání děr dalo mnoho těžké práce. Jak se zjistilo, sloužil mlýn i pro obranu proti nepříteli. Po oškrabání staré omítky se přišlo na to, že v jižní zdi byla 2 okna

tvary střilen, uvnitř asi 70x90 cm, tvaru obdélníku na délku a vně se velmi zužující do obdélníku asi 25x18 cm na výšku, jimiž bylo možno střílet.

Jako před staletími také nyní stojí mlýn na okraji zastavěné části městečka Nivnice a byl samozřejmě vždy první na ráně hned při počátku útoku nepřátel, kteří zpravidla přicházeli od jihovýchodu, z Uher. Mimoto mlýn stál naproti panskému nebo zemanskému sídlu a byla tak přední stráž pro část obce ležící od mlýna k severu. K roku 1759 byl nájemcem mlýna, dosud panského, mlynář Jan Hladiš, soudobý držitel Dolního mlýna. Byl prý velmi zámožný a jeho rodině se říkávalo "zemanská". V roce 1763 byl tam mlynářem, snad blízký příbuzný někdejšího nivnického ř.k. faráře P. Ferdinanda Egide, který v Nivnici působil v letech 1755-1764. Roku 1767 byl na Prostředním mlýně Ignác Schrotter a po něm jej převzal roku 1771 další mlynář, Václav Kment. Týž jej prodal roku 1778 Martinu Lakotovi. V držení této rodiny byl mlýn po 8 let. Ale roku 1786 mlynářka Anna, vdova po Lakotovi, prodala mlýn za 800 zlatých Janu Klášterníkovi. V roce 1809 oženil se s Klášterníkovou dcerou František Vařecha, do té doby ve mlýně zaměstnaný jako stárek. Po Františku Vařechovi převzal mlýn Matyáš Vařecha, po něm Jan Vařecha a posléze opět František Vařecha, který byl posledním jeho držitelem z rodu Vařechů do počátku 20. století. Vořechové byli tudíž na mlýně plných 100 let. V místě dosud žije poslední potomek z rodu Vařechů, starý mistr kolář Gustav Vařecha, naroz. 1876, který si vystavěl obydlí s dílnou "Na stanovisku", čp. 471, nedaleko na sever od rodného mlýna. Dovede ještě vyprávět mnohé ze starých časů Prostředního mlýna a Nivnice vůbec. V roce 1909 koupil Prostřední mlýn od Vařechů mlynář Viktor Vaculík, který zboural před mlýnem šopu (kůlnu) a přistavěl část mlýna směrem k vodní strouze na jihozápad. Starou kůlnu je ještě vidět na nejstarší fotografii mlýna z doby, než byla zbourána. Přístavba mlýna z roku 1911 je zřetelná zejména uvnitř mlýna. Vně zdívo takřka splývá s původním. Vaculík pak roku 1914 mlýn prodal Karlu Bartkovi z Nivnice, čp. 112. Za něho a jeho nástupce Josefa Bartka byla prováděna přestavba mlýna v roce 1935. Pamětní deska, vzpomínající J. A. Komenského jako rodáka z tohoto mlýna, byla tam umístěna roku 1942. Od roku 1892 je vedena ve mlýně pamětní kniha návštěvníků, v níž je dnes již několik tisíc podpisů čtenářů J. A. Komenského z celé vlasti i četných návštěvníků z ciziny.

